

Nostradamus – didžiausias naujųjų amžių pranašas?

Olaf Lahayne

Galima ginčytis, kada kitas amžius prasideda: 2000 01 01 ar 2001 01 01. Tačiau turbūt negalima ginčytis bent dėl išpūdžio, kylančio daugeliui žmonių – kad baigiasi epocha. Esama didelio nepasitikėjimo tuo, ką atneš naujasis tūkstantmetis. Todėl ir nelabai stebina, kad daugelis žmonių vienaip ar kitaip bando nuspėti ateitį ir nusiraminti.

Nesvarstysime tokių bandymų prasmės ar beprasmiškumo apskritai, nes tai būtų kompleksinė tema su religiniais, filosofiniais ir psichologiniais aspektais. Taip pat čia neįmanoma pateikti ir begalės pranašysčių apžvalgos, nes reikėtų parašyti daugelį knygų.

Kalbėsime „tik“ apie vieno vienintelio pranašavimų kūrėjo spėjimus. Vis dėlto tai turbūt žinomiausias naujųjų amžių pranašas – jei bent iš pradžių pripažinsime jam šį apibūdinimą. Nes Nostradamo vardą tikriausiai bent kartą yra girdėjęs beveik kiekvienas. „Niekas nepaskelbė tiek daug tokių paslaptinių ir toli siekiančių pranašysčių kaip... Nostradamus. Ir niekas taip dažnai nėra pataikęs į tikslą kaip jis – bent taip nenuilstamai teigia milijonais skaičiuojami jo šalininkai“.¹

Šis populiarumas kelia nuostabą ir reikalauja paaiškinimo, nes Nostradamus jau daugiau kaip 400 metų miręs. Taigi kas buvo šis žmogus?

Nostradamo gyvenimas

Apie tai, kas buvo Nostradamus, esame gana gerai informuoti: gimęs 1503 m. Pietų Prancūzijoje, kurią palikdavęs tik trumpoms kelionėms, gavo vardą Michel de Notredame, kurį vėliau, kaip buvo įprasta, sulotynino. Jis kilo iš pasiturinčių žydų kilmės grūdų pirklių², ir tai paaiškina, kodėl Nostradamus galėjo studijuoti. Kaip studijuojamą dalyką pasirinko mediciną. (Dauguma profesijų žydams buvo uždraustos. Bet dar Nostradamo senelis pasikrikštijo). Jis bandė įvairiose vietose sustabdyti maro epidemiją, vedė, tapo našliu, 1547 m. vėl vedė ir iš kraičio Salone, Provanse, galėjo nusipirkti namą. Nuo 1550 m. jis skelbė veikalus iš medicinos, almanachus su politinėmis ir meteorologinėmis prognozėmis tiems metams ir panašiai. Tokia veikla, kaip ir intensyvus užsiėmimas astrologija, Renesanso mokslininkams nebuvo neįprasti.

Tiesa, paskelbus pirmas pranašystes, kurių pavadinimas originalo kalba yra „Les propheties de M. Michel Nostradamus“, prasidėjo naujas jo gyvenimo etapas. Pačios pranašystės buvo sukurtos eilėmis, kurios suskirstytos į ketureilius rimuotus posmus. Kas šimtas posmų sujungtas į vadinamąsias centūrijas. Pirmoji publikacija esą apėmusi pusketvirtos centūrijos, nors to neįmanoma patikrinti, nes šio leidinio neišliko nė vieno egzemplioriaus. Apie to priežastis dar pakalbėsime. Šiaip ar taip, knygą turėjo lydėti nemaža sėkmė: iki 1557 m. pasirodė jau keturi leidimai, ir dar pasirodymo metais Nostradamus buvo pakviestas į Paryžių. Apie tai, ar jį ten sulaukė inkvizicija, ar jis patarinėjo liūdnei pagarsėjusiai karalienei Katharinai di Medici, regis, nėra jokių autentiškų pranešimų. Vienas amžininkas, nors Nostradamus padarė jam didelį išpūdį, žiūri į jį pesimistiškai: „Jis buvo žmogus, išmanantis pranašavimą, matematiką ir astrologiją. Jis išpranašavo didžiųjų dalykų apie tam tikrus įvykius, susijusius su praeitimi ir ateitimi. Bet štai jam buvo įsakyta atvykti į karaliaus dvarą, ir jis nuogaštavo, kad jam norima nukirsti galvą dėl įvykių,

1 Harder B. Die übersinnlichen Phänomene im Test. – Pattloch Verlag, 1996. – S. 30.

2 Randi J. The Mask of Nostradamus. – Prometheus Books, 1993. – P. 10.

apie kuriuos jis pranešęs...“³

Bet Nostradamus dar kartą išsisuko ir grįžo į Saloną. 1557 m. leidime jis paskelbė papildomas pranašystes, ir sykiu su dar vienu papildymu galiausiai susidarė 10 centūrijų iš 942 posmų. Paskutinė dalis buvo išspausdinta tik po mirties, bet dedikacija tituliniam lape karaliui Henrikui II datuota 1558 m.

Tačiau įžymybe Nostradamus tapo tik kitais metais. Ironiška, kad to pagrindu tapo Henriko II mirtis, kuriam Nostradamus vos prieš metus buvo paskyręs keletą pranašysčių. Manyta, kad Nostradamus esą atspėjo tikslų jo mirties būdą ir tikslią mirties valandą. Tokia pranašystė buvo išskaityta iš šios pirmosios centūrijos 35-os strofos:

Le Lyon jeune le vieux surmontera,
En champ bellique par singuliere duelle,
Dans cage d'or les yeux luy crevera.
Deux playes [arba (classes)]
une, pour mourir mort cruelle.⁴

Net laisvai kalbant prancūziškai, ignoruojant savavališką rašybą bei nepatikimą teksto perdavimą ir atsižvelgiant į eilėdaros bei rimo suvaržymus, tekstas apibūdintinas kaip sunkiai suprantamas, migloto stiliaus bei turinio. Sykiu šis posmas palyginti dar lengvai išverčiamas:

Jaunasis liūtas senąjį nugalės
Kovos lauke nepaprasta dvikova.
Aukso narve sprogs jo akys.
Dvi žaizdos, viena – kad mirtų baisia mirtimi. (Nolan, p. 60).

Įmanomi ir kiti vertimai, ir tai bus dar parodyta tolesniais pavyzdžiais.

Šį posmą daugelis komentatorių aiškina vienodai: jis esąs taikomas tam, kad Henrikas II turnyre buvo sužeistas ieties nuolauža, kuri per šalmo antveidį įsmigo į dešinę karaliaus akį ir išlindo prie ausies. Monarchas mirė tik po dešimties dienų.

Tačiau šiuo aiškinimu neatsižvelgiama į įvairius nesutapimus, pavyzdžiui, į tai, kad abu dvikovos dalyviai tuomet buvo maždaug 40-ies ir, kaip pabrėžia Randis, liūtas niekad nebuvo prancūzų karaliaus herbo žvėris. Vis dėlto ir Paryžiuje bent kai kurie dvariškiai atrodė pritarią šiai interpretacijai. Nostradamus buvo paskirtas vienu jaunojo karaliaus Pranciškaus II asmeninių gydytojų ir dvaro astrologų. Bet jis ir toliau gyveno Salone, kur 1566 m. mirė, kaip spėjama, nuo vandenės.

Kodėl būtent Nostradamus?

Randi duomenimis, tuo metu vien Paryžiuje buvo apie 30 tūkst. burtininkų, alchemikų, astrologų ir pranašautojų, ir tai charakteringai nušviečia aną metą. Bet, išskyrus Nostradamą, šiandien platesnioji visuomenė nebežino nė vieno jo amžininko kolegos.

Neslūgstančio susidomėjimo to prancūzų aiškiaregio pranašystėmis priežastis, be abejo, yra jų beveik universalus pritaikomumas: vargu ar būtų galima pateikti vertą dėmesio įvykį iš praeities – arba ateities! – kurio, įvairių Nostradamo tekstų komentatorių nuomone, aiškiaregis kur

3 Nolan R. Das Nostradamus-Testament. – Heyne Verlag, 1996. – S. 58.

4 Dimde M. Nostradamus total. – Heyne Verlag, 1996. – S. 377.

nors kaip nors būtų nepalietęs. Šito priežastys vėl glūdi, viena vertus, pranašavimų stiliuje, apie kurį jau buvo užsiminta, kita vertus, grynai kiekybinėje pranašysčių apimtyje; pasak Nostradamo pratarmės, jos susijusios su laikotarpiu nuo dabar (1555 m.) iki 3797 m.

Bet prieš sprendžiant apie pačius tekstus, pirma reikėtų paklausti, kaip jie atsirado.

Nostradamo „šaltiniai“

Kaip Nostradamui atėjo į galvą 3797-ųjų data, galima nujauti iš taip pat gana painios pranašysčių pratarmės: aiškindamas biblinius duomenis, sukūrimo pradžią jis datuoja „apie 4173 metus ir daugiau ar mažiau aštuonis mėnesius“ prieš Kristaus gimimą. Jei šiuolaikinis laiko skaičiavimas remiasi Kristaus prisikėlimu, 3797 metais pasaulio amžius sudaro $4173+30+3797=8000$ metų. Savo pratarmėje sūnui Cezariui Nostradamus rašo: „O kai dėl regimo dieviško teismo, mes esame septintame tūkstantmetyje, kuris viską užbaigia, ir artėjame prie aštuntojo, kur yra aštuntas sferos skliautas, kuris yra platumos matmenyje, kur didysis amžinasis Dievas pabaigs perversmą ir dangiškieji ženklai vėl naujai judės ir įžengs aukštesnysis judėjimas, kuris padarys mums žemę stabilią ir tvirtą...“ (Dimde)

Jei čia neįžvelgiama paslėpto kodo, Nostradamus, regis, nurodo, kad, jo manymu, aštuoni tūkstančiai yra nulemtas pasaulio amžius. Nors šie skaičių duomenys savaime būtų kiek neįprasti, bet tuo Nostradamus būtų tik vienas iš daugelio autorių, kurie iš Biblijos bandė apskaičiuoti pasaulio pabaigos, paskutiniojo teismo (kurį Nostradamus originalo tekste, regis, vadina „judgement celeste“) datą. Tai buvo pirmiausia Jehovos liudytojų ir kitų sektų bruožas. Randis vien savo knygoje pateikia per 30 spėtų pasaulio pabaigos datų nuo 992 iki 1996 m., kur dauguma „pranašų“ kaip skaičiavimo pagrindą naudojo Bibliją. Sykiu jie nepastebėjo arba ignoravo tas Biblijos vietas, kurios šiuo klausimu visiškai vienareikšmiškai teigia: „Įsidėmėkite: jei šeimininkas žinotų, kurią valandą ateis vagis, neleistų jam įsilaužti į savo namus. Ir jūs būkite pasirengę, nes Žmogaus Sūnus ateis, kai nesitikėsite“ (Lk 12,39–40).

Bet nuostata, su kuria, regis, Nostradamus ėmėsi pranašysčių (ypač pasaulio pabaigos) temos, visiškai tiko jo laikui: viena vertus, pratarmėje Henrikui II jis pabrėžia, kad jis „nesiima rašyti nieko, kas yra prieš tikrąjį katalikų tikėjimą“, o tai dėl jo žydiškos kilmės galėjo būti ypač svarbu. Cezariui Nostradamus dar pabrėžia, kad „tobulas priežasčių pažinimas negalimas be dieviško įkvėpimo, nes kiekvienas pranašiškas įkvėpimas ateina iš Dievo kūrėjo, o paskui – iš savo laiko ir gamtos“. Paskutinė ištarmė jau rodo, kad Nostradamus neliko nepaveiktas labiau pasitikinčio savimi žmogaus paveiklo (bendrais bruožais), sukurto Renesanso menininkų ir filosofų. Tame pačiame tekste jis rašo dar konkrečiau: kad „tikrasis pranašas yra tas, kuris mato tolimus dalykus natūralaus visos kūrinijos pažinimo dėka“. Be to, astrologija kaip ir matematika buvo svarbios pagalbinės priemonės tekstams atsirasti, nes pratarmėje Henrikui II jis kalba apie savo „naktinius pranašiškus skaičiavimus...“, kurie atlikti labiau vadovaujantis natūraliu instinktu, lydimu poetinio susižavėjimo, negu laikantis poezijos taisyklių, ir būtent daugiausia – pagal astronominius skaičiavimus...“

Kita vertus, esama ir duomenų apie jo įkvėpimo šaltinius, kurie ne tokie aiškūs: „Bet mano sūnau, o dėl slaptų pranašavimų, tai jie priimami per subtilią ugnies dvasią...“ Drauge pirmasis pranašavimų posmas, kur Nostradamus kalba, kaip jis nakčia sėdi prie savo slaptųjų studijų ant bronzinio balno ir degina silpną liepsną, kai kuriuos autorius paskatino aiškinti, kad jis savo pranašavimus sudaręs veikiamas narkotikų ar kitų keistų priemonių. Bet toks aiškinimas veikia dera mūsų laikams negu Renesanso žmogui.

Kitos teorijos

Tačiau daugelio šiuolaikinių interpretatorių, atrodo, nepatenkina anksčiau pateikti „aiškiaregio“ įkvėpimo šaltiniai, taigi Nostradamus susiejamas su įvairiomis dabartinėmis okultinės ir ezoterinės scenos temomis. Pasak Dimde'ės, slaptųjų bendrijų perduotos žinios leidžia Nostradamui sudaryti savo pranašystes, pasitelkus paslaptingas priemones. Šios žinios esą perduodamos toliau, pradedant nuo senovės egiptiečių ir pitagorininkų, „iš tamplierių per Dantę iki Nostradamo, Šekspyro ir Gėtės“ (Dimde, S. 62), kaip neva šifruotai išdėstyta jų kūriniuose. Čia kalbama ne mažiau kaip apie „visus kūrimo įvykius, kurie įvyko ir kurie įvyks“! (ten pat, p. 84)

Ray Nolanas savo aiškinime kaipmat susieja dvi mėgstamiausias fantastinės literatūros temas: keliones laiku ir UFO! Jis spekuliuoja, kad Nostradamus koduotai užrašęs ateities informaciją iš istorijos knygos: „Ir tarkime, tikrai kada nors funkcionuojant ‘techniniam triukui’ – teleportuoti knygą per laiką – argi nebūtų įmanoma iš ateities ir su kitomis knygomis vesti žmoniją į tam tikrą tikslą arba ją manipuliuoti?“ (Nolan, p. 207) „Ar Nostradamus sulaukė vizito iš visatos? Ar jis pats atliko kelionę į ateitį? O gal knygos, iš kurių jis ‘pasiskolino’ savo pranašystes, priklauso lankytojams...?“ (ten pat, p. 193)

Tuo tarpu Johno Hogue paaiškinimą galima pavadinti beveik jau tradiciniu. Jo požiūriu, Nostradamus sėdėjo „ant žalvarinio trikojo... Jis turėjo ir kitą žalvarinį trikojį su žalvario dubeniu, pilnu vandens, kurį jis naudojo išvalgai. Jis išsilaisvindavo iš visų minčių, išvardavo burtažodį ir pasinerdavo į transą. Būdamas tokios būsenos jis priimdavo vizijas, kurias vadino pranašystėmis.“⁵

Randis vėl spėja, kad Nostradamus galėjęs tiesiog išgerti per daug pelynų trauktinės (absento): apie šį tuomet labai mėgtą, o šiandien uždraustą itin stiprų gėrimą buvo žinoma, kad jis gali sukelti haliucinacijas, o ilgainiui – net beprotybę.

Priežastys, kodėl Nostradamus savo tariamai tokį sensacingą žinojimą išdėstė tik tokia sunkiai suprantama forma, įvairių interpretatorių nuomone, buvo jo baimė prieš inkviziciją, todėl ir savo pratarmėse jis ypač pabrėžia savo ištikimybę Bažnyčiai – arba būtent tas faktas, kad šis žinojimas turėjęs būti suprantamas tik supažindintiesiems.

Kiti autoriai pateikia kur kas kuklesnius pranašysčių pobūdžio ir kilmės paaiškinimus: „Kuo netikslesnė pranašystė, tuo mažiau įmanoma ją paneigti. Kuo mišlingesnė forma, tuo entuziastingesnis aiškinimas“⁶. „Nostradamus su savo ‘kodavimo’ triuku atvirai spekuliuavo skaitytojų okultiniu smalsumu, ir tai jam garantavo vis didėjančią dėmesį, štai nesiliaujančią jau pusę tūkstantmečio“ (Harder, p. 34).

Kita vertus, būtų ir dar viena rimta priežastis užšifruoti. Nes „dažnai atskleisti ir tikėti pranašavimai kaip tik ir kūrė prielaidas, kad išvis galėjo išsipildyti“ (Nolan, p. 204). Vien įžymusis Delfų orakulas pateikė nemažai tokių pavyzdžių. Bent iš dalies būtent kriptiniai Nostradamo tekstai galėjo paveikti 1789 m. revoliucionierius: kai 2/57 posme kalbama, kad kris sienos (Bastilija?), didžiūnas (karalius?) bus nukirsdintas ir upės krantai (Sena?) bus kruvini, tai, žinoma, galima suprasti ir kaip raginimą.

Bet atveju pranašysčių, kurios iš tiesų gali būti suprastos tik tada, kai išsipildo, tokio pavojaus nebūtų buvę.

Dauguma Nostradamo tekstų tokie, kad jie suprantami, jei išvis suprantami, tik po įvykio.

⁵ Madhunad S. W. Interview with John Hogue: „The Last Predictions – Nostradamus und Our Future“ // Critique 6–9/1989, p. 43.

⁶ Eisenhauer G. Scharlatane – Zehn Fallstudien. – Eichborn Verlag, 1994.

Daugelis autorių bandė identifikuoti jau išsipildžiusius Nostradamo išpranašavimus; vis dėlto daugelis mėgina iš pranašysčių paimti mūsų tolesnės ateities būrinius. (Tuo tarpu, regis, niekas neieškojo „pranašavimų“ apie paties Nostradamo praeitį, kuriuos jis irgi – kad ir po to – teigia pasisėmęs iš savo šaltinių). Kaip vertinti tokius mėginimus, bus diskutuojama tolesniame skyrelyje.

Nostradamo tekstų interpretacija

Didelė dalis Nostradamo pranašavimų, kaip minėta, buvo paskelbta tik po jo mirties, ir nuo tol komentatoriai ginčijasi dėl jų interpretacijos. Kartais tekste pasitaiko vardų ir pavardžių, bet jų neįmanoma vienareikšmiškai surikiuoti; dažniau minimi miestų arba vietovių pavadinimai – daugiausia Prancūzijos, tik labai retai – konkretūs metai, niekad – visa kartu. Aiškinimą apsunkina daugybė metaforų: ką, pavyzdžiui, galėtų reikšti „Moliniam priklausantiems baltas maistas iš uolų“ (1/21)?

Daugelis Nostradamo gerbėjų įsitikinę, kad autorius savo pranašysčių turinį iš tikrųjų išdėstęs tik koduota forma. Ši spėjimą pakursto ir paties Nostradamo žodžiai pratarmėje savo centūrijoms: „Ir todėl... daugelis mano pranašišku ketureilių tokie nelygūs, kad negalima nei kelio juose rasti, nei jų interpretuoti, kad ir kiek aš tikiuosi raštiškai palikti metus, miestus, vietas ir regionus, kuriuose įvyks kas didesnio, juo labiau, kad (būsiami įvykiai) iš 1585 ir 1606 metų... ir einant toliau, gerokai į toli, ... apskaičiuoti iš pagrindų... ir viskas buvo apmesta ir apskaičiuota... ir taip tiksliai, kaip tik kada buvo įmanoma.“ (Pratarmė Henrikui II; Dimde, p. 353).

Kaip matome, prakalbos tokios pat neaiškios kaip ir patys posmai. Bet jose jis mini kelias datas, kurioms labiau pasistengus galima priskirti kokius nors svarbesnius įvykius (kaip 1585 ir 1606).

Šie faktai, taip pat autoriaus išsakyti nurodymai daugelį interpretatorių, kaip minėta, paskatino eilėse ieškoti kodo, kuriuo būtų galima iššifruoti ištarmes apie tikrus įvykius su jiems priklausančiomis datomis. Tam tikslui tam tikros raidės atskaičiuojamos arba paverčiamos skaičiais, perstatomos ir vėl perskaičiuojamos.

Ir tada įvykius vargu ar galima vienareikšmiškai apibūdinti. Ginčas dėl interpretacijų tebūnie kaip pavyzdys, perteikiamas remiantis dviem (iš 942!) posmais, ir bus kalbama apie tuos posmus, kurie ešą liečia 1999-uosius, būtent apie 9/99, o labiausiai apie 10/72.

Du teksto pavyzdžiai

Pirmasis minėtas posmas kalba apie praeitus metus, teigia Manfredas Dimde. Jis gina tezę, jog posmai išdėstyti chronologiškai: dėl to, pavyzdžiui, posmas 10/72 susijęs su 2072 metais. Be abejo, labai įmantri tezė. Ji atvedė jį prie tokios išvados: Jonas Paulius II turėjęs mirti dar 1995 m. 9/99 Dimde išvertė taip:

Vėjas tam, kuris priverstas palikti sostą.

Per mūrus bus metami pelenai, kalkės, anglių dulkės.

Dėl paskesnio lietaus jis paspendžia jiems gudrius spąstus.

Paskutinė pagalba, kai nesutinkama su jų sienomis. (Dimde, p. 290)

Vertėjas tai aiškina taip: Rusijoje vėl paima valdžią kadaise nuverstas politikas ir kažkur panaudoja cheminį ginklą. Perstatydamas raides jis gauna dar kitokių aiškinimų, susijusių su kažkokiomis ginklavimosi priemonėmis, su naftą išgavusia šalimi, kitaip tariant, islamo valstybe.

Prieš keletą metų tas pats autorius šiame posme išvėlgė, kad pranešama apie tarybinio centrinio valdymo pabaigą, arba perestroiką. J. C. de Fontbrune'as, tiesa, šį posmą aiškina visai kitaip: pagal jo interpretaciją rusų ginkluotosios pajėgos išvysiančios popiežių iš Romos, o miestą paversiančios griuvėsiais ir pelenais, ir dėl to ten kilianti revoliucija.⁷

Bet praeitais metais dažniau cituojamas, skaitomas ir aiškinamas 10/72 posmas. Originale jis skamba taip:

L'an mil neuf cens nonante neuf sept mois,
Du ciel vendra und grand Roy d'effrayeur,
Resusciter le grand Roy d'Ango[u]lmois,
Avant apres Mars regner par bon heur. (Dimde, p. 440).

Jei Dimde, kaip minėta, šį posmą sieja su 2072 m., Ray Nolanas, pavyzdžiui, savo iššifravimo metodu patvirtina tekste konkrečiai įvardytą datą 1999 m. Jo vertimas skamba taip:

1999 metais, septintą mėnesį,
Iš dangaus ateis didis siaubo karalius,
vėl pažadintas didis Angumua karalius
Po, prieš Marsą valdyti ilgai. (Nolan, p. 218).

Parinkome dar keletą alternatyvių vertimų:

1999 m. septintą mėnesį iš visatos pasirodys dangaus kūnas,
kuris žemei siaubo įvays,
Sykiu pirmasis iš Centrinės Azijos vėl pasieks aukščiausio valdžios suklestėjimo.
Prieš ir po to bus karas. (Pagal Eilenbergą/Krausą).

Kiti autoriai tai dar konkrečiau sieja su mongolų karaliumi. Tuo tarpu Centurijas⁸ savo aiškinime remiasi pietų Prancūzijos vietoje Angulemu arba taip pat besivadinančia aristokratų gimine:

1999 metų septintą mėnesį (Juliano kalendoriaus)
danguje pasirodys didelis siaubo karalius:
jis prikels didį Angulemo karalių.
Prieš ir po pasaulinio karo jis valdys savo gero horoskopo dėka.

Ir vėl pagal Dimde:

1000-aisiais naujo amžiaus metais ne prieš devyniseptynių mėnesių.
Danguje pasirodys didis šurpo karalius/dangaus grandyklė.
Vėl bus pabudintas didis angelų karalius iš gryno aukso.
Penkiolika prieš tai vienas po to
Tūkstantis žvaigždžių tam tikrą laiką valdo. (Dimde, p. 313).

Centurijas savo vertimą sieja su rugpjūčio 11 d. saulės užtemimu, kuris pagal Juliano kalendorių vyks liepos 29 d. Taip interpretuodamas jis bent negali neklysti – apskaičiuoti saulės užtemimus galėta ir XVI a.

⁷ De Fontbrune J. C. Nostradamus – Historiker und Prophet. – Paul Zsolnay Verlag, 1991. – S. 290.

⁸ Centurio N. Nostradamus. – Berlin, 1953.

Pavojus Baltijos šalims?

Bet, kaip minėta, Nostradamus neįvardijo saulės užtemimo datos. Tačiau Naglis Šulija, žinomas lietuvių astrologas, *Baltic Times* leidinyje teigia, kad Nostradamus apie „siaubo karaliaus“ atvykimą rašo konkrečiai 1999 08 11!⁹

Bet Šulija iš cituoto posmo semia dar daugiau informacijos: „Deja, Šulija turi maža gerų žinių dviem pietinėms Baltijos valstybėms; abi, jis sako, Vakarai parduos Rusijai. 1999-ieji gali būti panašūs į dvejus kitus tragiškus Lietuvai metus – 1795... ir 1939“.

Kaip Šulijai tai pavyko sužinoti, deja, straipsnyje nepaaiškinta: posme 10/72 šiaip ar taip neminima nė viena Baltijos šalis, taip pat jokia kaimyninė šalis. Kad ir kaip būtų, sunkios politinės krizės lūkuriavo ne vien Šulija.

III pasaulinis karas?

Be cituoto Centurijo aiškinimo, atrodo, ir kitos minėtos interpretacijos nežada pernelyg rožinių ateities perspektyvų. Daugelis net šiais metais laukia trečiojo pasaulinio karo. Tiesa, Ray Nolanas jo pradžios laukė jau 1997-aisiais. Kiti autoriai taip pat turi panašių lūkesčių: „Nostradamus sako, kad didysis įtampos lankas pamažu ir neišvengiamai artėja prie 1997 metų. Jis labai tiksliai [!] teikia šią datą, kada bus didelis karas tarp Rytų ir Vakarų...“¹⁰

Tiesa, Rene Noorbergenas, kaip tik buvęs kariniu korespondentu, naujo pasaulinio karo laukė jau vėliausiai 1995-aisiais, ir būtent per koaliciją JAV/Rusija prieš Kiniją/arabus konfliktą. Dėl šio konflikto pradžios, jo manymu, Nostradamus „nepalieka jokios abejonės, kad astrologinė konfigūracija rodo į 1987 m. rugpjūčio 2 d.“¹¹

Klee laukia naujo pasaulinio karo pradžios „garantuotai: vėliausiai 1999 m. vasarą“ (von Rohr, p. 90), bet jis šią interpretaciją kildina ne iš cituoto posmo 10/72, o iš 6/35, kur astrologinės sąvokos siejamos su vietinėmis. Iš šių jis padarė išvadas ir (1982 m.) išskaičiavo, kad ypač kritinis metas yra tarp 1990 06 21 ir 08 31.

Noorbergenos nuomone, informacijos apie III pasaulinį karą turi net 265 Nostradamos posmai. Taip toli turbūt neina nė vienas autorius, bet beveik kiekvienas jų, regis, pastaraisiais metais ir dešimtmečiais bus išpranašavęs tą karą ar atitinkamai išskaitęs iš Nostradamos pranašysčių, ar veikia į jas įsiskaitęs: šaltojo karo laikais tai nebuvo itin sunku, o su įvairiais iššifavimo metodais galima rasti ir atitinkamus metus. Deramai prie pasikeitusios politinės situacijos Dimde artimiausiu metu veikia laukia karo, kuris turįs kilti Artimuosiuose Rytuose ir prasidėti tik 2010 ar 2011 metais, taigi mums dar liktų šiek tiek laiko.

Turbūt didžiausią sensaciją nesenos praeities autoriai sukėlė taip pat tuo, kad jie Nostradamos tekstuose praleidžia pranašavimą įvykių, kurie jam – dar ateityje, bet interpretatoriams – jau praityje.

Ankstesnieji Nostradamos „pataikymai“

Tad kaipgi dėl Nostradamos sėkmės bei patikimumo šioje srityje?

Šiame kontekste didžiausią skepticizmą rodo vienas Randžio cituojamas autorius: pasak jo, originalūs pranašysčių nuo 1555 iki 1568 m. leidimai niekad nepasirodė, tikriau sakant, tie tekstai bent iš dalies sukurti tik XVII a., ir tada sąmoningai priskirti Nostradamui! Tai paaiškintų ne tik

9 Tracevskis R. M. „Waiting for Nostradamus“ // *The Baltic Times*, 1999 06 17.

10 Von Rohr W. *Nostradamus – Seher und Astrologe*. – Ariston Verlag, 1994. – S. 88.

11 Noorberger R. *Invitation to a Holocaust: Nostradamus Forecasts World War III*.

Nolano minėtus nesutapimus perduodant, taip pat faktą, kodėl nebėra pirmųjų leidimų egzempliorių nepaisant tariamos jų sėkmės: tai nuvertintų pirmiausia visus pranašavimus, kurie turėtų būti susiję su XVI a., kaip kad anksčiau cituotas posmas 1/35 su Henriku II.

Nepaisant, kad šis teiginys sunkiai įrodomas, vis dėlto tuo negalima paaiškinti daugybės prognozių, kurios iš tikrųjų tariamai pasitvirtinusios tik mūsų amžiuje. Noorbergenas teigia, kad pasitvirtina „maždaug nuo 86 iki 91 procento“ asmeninių aiškiaregio prognozių. Štai, pavyzdžiui, dauguma autorių mano, kad Nostradamus išpranašavo šacho nuvertimą 1979 m. ir jo mirtį po metų. Tiesa, čia remiamasi kaskart skirtingomis teksto vietomis: Kurtas Allgeieris išvelgia šį įvykį išpranašautą 1/70 posme. Nolanas iš dalies su tuo sutinka, ir iš tikrųjų šio posmo tekstas bent šiek tiek suprantamas:

Lietus, badas, karas Persijoje nesibaigia.
Stipriu tikėjimu pasipriešinama monarchui,
ir tuo prasidės Prancūzijos galas.
Slaptas atleidimas tam, kuris nori reabilituotis.

Bet paskutinio šacho mirtį Nolanas išveda iš 3/77 posmo, kuriame kalbama apie Persiją kaip ir apie Egiptą (kur mirė Reza Pahlewis), tačiau kur iš tikrųjų įvardyti konkretūs metai – 1727? Tais metais nieko neįvyko, kiek galima susieti su tomis dviem šalimis; Allgeieris, kad paaiškintų šį posmą, pasistengęs atranda mūšių tarp afganų ir persų 1722 m. Tuo tarpu Nolanas iš to paties teksto ilgai nedelsęs išskaičiuoja Pahlewio mirties datą – 1980 m. Dimde vėl pagal savo interpretacijos sistemą 9/80 posme mato būtent tų pačių įvykių prognozę, tuo tarpu kiti du minėti posmai esą taikomi 2170 ir 2377 (!) metams.

Kas teisus?

Atsižvelgiant į pateiktus pavyzdžius, nenuostabu, kad didžiuma interpretatorių nedviprasmiškai atsiriboja nuo savo pirmtakų, rodo jų klaidas arba geriausiu atveju jų darbus priima kaip postūmius. Štai Dimde'ės kūrinys viršelyje pažymimas kaip „ligšiolinio Nostradamo tyrimo viršūnė“, Nolanas savo kūrinio pratarmėje atsiprašo, kad per jo knygą „didelė krūva ankstesnių kitų autorių publikacijų (dauguma teigė įveikę šimtametį Nostradamo šifro raktą) paverčiama absurdu“.

Tuoj po to autorius įvardija pagrindinę teksto interpretacijos problemą: „Pasistengęs patyrinėti penkiolika ar dvidešimt įvairių Nostradamui skirtų kūrinių iš pastarųjų šimto metų, labai greitai sužinos, kad vadinamieji 'ekspertai' parodo labai ryškų polinkį savo (naujas) teksto interpretacijas pritaikyti esamojo laiko dvasiai ir žinojimo lygiui“. Matyt, ir būsimieji autoriai panašiai spręs apie šį savo pirmtaką.

Išvados

Taigi galų gale užmojis iš Nostradamo tekstų išskaityti konkrečias išsames, ar jos būtų apie ateitį, ar apie praeitį, primena bandymą prie sienos prikalti pudingą. Tad iš kur tas vis neblėstantis susidomėjimas Nostradamo tekstais?

Viena vertus, tai būtent dėl to Nostradamo tekstų neaiškumo, kuris juos daro praktiškai nepaneigiamus: „Nė vienam, pranašaujančiam karus ir badą, nereikėtų kada nors baimintis, kad ateitis pamokys ko nors geresnio... Žemė sukūrė žemės drebėjimai... Bus audrų, potvynių, žudymo ir kančių, bet ir daug džiaugsmo tarp žmonių“ (Harder, p. 37).

Kita vertus, kaip tik tie magiški 2000-ieji metai susiję su kai kuriomis mūsų epochos ypatybėmis, kurios maitina apokaliptines nuojautas. Güntheris Andersas dėl to rašė: „Ar mes jau pasiekėme *laikų pabaigą*, nėra aišku. Tuo tarpu aišku, kad gyvename *pabaigos laikais*, ir būtent galutinai... ‘Pabaigos laikais’ reiškia: toje epochoje, kurioje kasdien galime sukelti jos pabaigą. O ‘galutinai’ reiškia, kad tiek, kiek mums lieka laiko, lieka ‘pabaigos laiko’, nes jis nebegali būti pakeistas jokių kitu, o tik pabaigos. Šis jausmas, kad gyvename ‘pabaigos laikais’, kaip tik dabar, tūkstantmečio pabaigoje, išneša į paviršių visokių atspalvių pranašišku perdavimų – nuo sibilių pranašysčių ir Apreiškimo Jonui, Nostradamo ir...“¹²

Nolanas kaip tik dėl anksčiau pacituoto posmo mano, kad „šių metų [1999] pabaigoje galutinai paaiškės, ar Nostradamus užrašė tik spėjimus, hipotezes, biblines pranašystes – jei būtent metai ramiai praeina ir neįvyksta nieko tokio, kas skelbta – arba, jei eilutė vienareikšmiškai išpildoma atitinkamu įvykiu, kad jo, Nostradamo, informacija yra istoriniai faktai... Jei taip aiškiai praneštas įvykis neįvyktų, galima Nostradamo temą ramiai visam laikui atiduoti į archyvą...“ (Nolan, p. 220).

Kadangi laikotarpis, kurį turi liesti pranašavimai, nusitęsia iki 3797 m., Nostradamo tekstai neteikia pagrindo pasaulio žlugimo prognozėms. Vis dėlto daugelis interpretatorių, kaip minėta, iš šių metų nieko gero nesitiki. Tačiau dėl to, ko konkrečiai laukti, akivaizdžiai nesutariama. Todėl reikia laukti, kad bent kas nors atsitiks, ką Nostradamus tariamai išpranašavęs tame nelaimė žadančiame posme 10/72, ir tebūnie tai minėtasis Saulės užtemimas. Bet tada turbūt galima visai pagrįstai tarti, kad ir 2000 metais Nostradamo tekstai dar gausiai teiks diskusijų medžiagos tiems, kurie pasiryžę jais užsiimti.

Bet galima paklausti: ar verta? Ar tie pranašavimai tikrai verti to, kad jiems išaiškinti būtų skiriami metai ar dešimtmečiai darbo, kaip darė kai kurie interpretatoriai, arba kad dėl jo užsiimtum, nors ir tik kaip „mėgėjas“, tų tekstų aiškintojų rezultatais?

Atsakymas priklauso nuo to, kaipgi pagaliau Nostradamą vertinti kaip asmenį. Ar jis buvo neprilygstamas aiškiaregis, kuris sudarė savo pranašavimus pasitelkęs paslaptingas jėgas, mįslingas slaptąsias žinias ar net nežemiškas būtybes, kuo tiki daugelio Nostradamui skirtų knygų autoriai? Ar jis pasiekė savo žinojimo dieviškų ar net demoniškų jėgų padedamas? O gal jis buvo tiesiog sukčius, šarlatanai, pasinaudojęs bendrapiliečių lengvatikyste ir prietarais?

Kai tikrieji Nostradamo pranašavimai, kaip matėme, vargu ar gali būti vienareikšmiškai aiškinami, kitų jo paliktų kūrinių kalba dažniausiai aiškesnė. Tai galėtų būti priežastis to, kodėl dauguma Nostradamo interpretatorių vengia pernelyg nuodugnai nagrinėti šiuos tekstus. Laiškuose iš pažiūros toks Bažnyčiai ištikimas aiškiaregis pasirodo esąs ne tik prijaučiantis prancūzų protestantams, bet iš jų taip pat paaiškėja, kaip jis elgiasi su žmonėmis, kuriems turi sudaryti horoskopus: užuot laikęsis suverenai, nusimanančiai, ko tikėtumeis iš galingo „aiškiaregio“, į tokius prašymus Nostradamus reaguoja dažnai vilkindamas, po kelių paklausimų pateikia tik miglotus tekstus vietoj laukiamos specifinės ištarmės. Jis puikuoja savo žiniomis ir savo ryšiais, ramina klientus pažadais ir pateikia prognozes po laiko, tuo tarpu deramasi dėl užmokesčio. Tad nestebina, kada kai kurie jo po visą Europą išsisklaidę klientai, gavę horoskopą

12 Gruber E. R. Wann ist Weltuntergang? //Esotera, 1/99.

ar norėtą prognozę, kartais kreipiasi į jį ne visai patenkinti: „Perskaičiau, ką Jūs rašote dėl pamesto žiedo, bet išvis nieko nesuprantu. Ar negalėtumėte parašyti aiškiau?“ (Randi, p. 34).

Bet jei Nostradamus buvo linkęs kalbėti miglotai, tai tuo jis tik laikėsi vienos iš aštuonių taisyklių, kurių, pasak Randžio, turi laikytis pranašas, jei nori turėti pasisekimą.

„1. Daryk kuo daugiau prognozių ir tikėkis, kad bent kelios išsipildys. Jas pabrėžk, o likusias ignoruok!

2. Būk kuo miglotesnis, kuo dviprasmiškesnis ir neapibrėžtesnis!
3. Kiek įmanoma daugiau vartok metaforų, kad jos galėtų būti siejamos su daugeliu situacijų!
4. Savo prognozėmis apimk visas galimybes ir iškelk tas, kurios išsipildė!
5. Savo sėkmes priskirk Dievui, o savo nesėkmes – sau kaip galinčiam klysti!
6. Tęsk nepaisydamas visų klaidų!
7. Išpranašauk katastrofas: jas atsimena kiekvienas!
8. Jei prognozuoji įvykį šiam jau įvykus, nebūk pernelyg tikslus!“ (Randi, p. 31).

Iš tiesų Nostradamus laikėsi šių instrukcijų, kaip matyti ir iš nedaugelio anksčiau pateiktų pavyzdžių.

Žinoma, šios taisyklės ne tokios senos, ir galima argumentuoti, kad XVI a. žmonių pasaulėvaizdis buvo visai kitoks. Tai, kad Nostradamus dar savo laikais turėjo ne tik gerbėjų, gali įrodyti vyresnio amžininko Jules-Cäsario Scaligerio citata: „Lengvatike Prancūzija! Ko tu tikiesi geisdama Nostradamo žodžių?.. Ar nesupranti, kad šis atgrasus pagyrūnas tik krečia pokštus? Kyla klausimas, kas kvailesnis: niekam tikęs šarlatanai ar tu, Prancūzija, kuri jo apgavystei net pritari?“ (Nolan, p. 40).

Taigi jei Nostradamus iš tiesų buvo tik šarlatanai, tada, ko gero, aišku, kad tolesnis darbas su šia figūra įdomus daugiausia tik psichologams. Jei jis būtų buvęs tikras aiškiaregis, iškyla klausimas, kokia tada nauda iš jo pranašysčių mums, jei jų, kaip parodyta, neįmanoma aiškiai priskirti priklausantiems įvykiams net po laiko ir jei ateities prognozės yra dar neaiškesnės?

P.S. Praėjo Nostradamo minimas septintas 1999 metų mėnuo ir galima suvesti rezultatus. Išvada vienareikšmė – neišsipildė nė vienas iš pranašautų katastrofų scenarijų: neprasidėjo naujas karas, nenukrito nei MIR stotis, nei „Cassini“ zondas, o ir Saulės užtemimas liko be pasekmių. Smarkus žemės drebėjimas Turkijoje, žinoma, buvo katastrofa, tačiau ir geriausių norų kupinas jos nesusiesi nė su viena iš anksčiau pateiktų pranašysčių – bent ne su Nostradamo. Ar visa tai paveiks jo tekstų vertinimą, belieka palaukti. Bet tuo galima abejoti.

Olaf Lahayne, fizikas, dirba inžinieriumi Vienoje

Vertė Zigmantas Ardickas